

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 23. ožujka 2022.
(OR. en)

7426/22

AGRI 111
ENV 255
AGRIFIN 33
AGRIORG 35
SOC 180
COH 23
ALIM 2
COHAFA 36
DEVGEN 54

POPRAVNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	23. ožujka 2022.
Za:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2022) 133 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava

---

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2022) 133 final.

Priloženo: COM(2022) 133 final

Bruxelles, 23.3.2022.
COM(2022) 133 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM
VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA**

Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava

1. UVOD

Ničim izazvana ruska invazija na Ukrajinu dodatno je destabilizirala ionako nestabilna poljoprivredna tržišta. Pandemija bolesti COVID-19 i klimatske promjene stvaraju pritisak na poljoprivredu u cijelom svijetu. U najnovijem izvješću IPCC-a navodi se da se prijetnje sigurnosti opskrbe hranom i prehrani zbog suša, poplava i toplinskih valova te podizanja razine mora već ostvaruju te da se očekuje da će postati još ozbiljnije zbog globalnog zatopljenja i posebno pogoditi ugrožene regije¹.

Na tržištima robe znatan porast cijena zabilježen je i prije invazije, a na poljoprivrednim tržištima očitovao se povećanjem troškova energije i gnojiva te posljedičnim povećanjem cijena poljoprivrednih proizvoda. Cijene hrane u Uniji porasle su za 5,6 % u odnosu na prošlu veljaču.

Opskrba hranom u Uniji danas nije upitna. Kad je riječ o osnovnim poljoprivrednim proizvodima, Unija je uglavnom samodostatna. Vodeći je izvoznik pšenice i ječma te u velikoj mjeri pokriva vlastitu potrošnju drugih osnovnih namirnica kao što su kukuruz ili šećer. Većinom je samodostatna i u pogledu proizvoda životinjskog podrijetla, uključujući mliječne proizvode i meso, uz iznimku morskih prehrambenih proizvoda.

Međutim, invazija na **Ukrajinu i globalni rast cijena robe** čimbenici su koji uzrokuju porast cijena na tržištu poljoprivrednih i morskih prehrambenih proizvoda te **otkrivaju slabosti našeg prehrambenog sustava**: ovisnost o uvozu, npr. energije, gnojiva i hrane za životinje. To uzrokuje povećanje troškova za proizvođače i utječe na cijenu hrane, što **izaziva zabrinutost** za kupovnu moć **potrošača** i dohodak **proizvođača**.

Poremećaji u trgovini **izazivaju i ozbiljnu zabrinutost za globalnu sigurnost opskrbe hranom** koja proizlazi iz kratkoročnih posljedica rata i s njime povezanih dugoročnih nesigurnosti. U ukrajinskim gradovima pod opsadom zabilježene su dramatične nestašice hrane. Važni trgovinski tokovi žitarica i uljarica iz crnomorskih luka gotovo su zaustavljeni.

Rat u Ukrajini drastično je promijenio tržišna očekivanja, utječući na cijene svih proizvoda, uključujući poljoprivredno-prehrambene osnovne proizvode. **Pitanja sigurnosti opskrbe hranom** uglavnom se odnose na svjetsko **tržište pšenice**. Od početka invazije cijene na terminskim tržištima pšenice porasle su za 70 %. Svjetska proizvodnja pšenice ugrožena je i zbog poteškoća povezanih s opskrbom koje su posljedica veličine udjela Ukrajine i Rusije na tržištu pšenice i zbog porasta ulaznih troškova, posebice kad je riječ o prirodnom plinu, dušičnom gnojivu i kisiku. Da bi se ove i sljedeće sezone zadovoljile svjetske potrebe za hranom, trebalo bi nadomjestiti do 25 milijuna tona pšenice².

Sada je, više nego ikad prije, **vrijeme da se pokaže solidarnost**. U ovoj se Komunikaciji iznosi odgovor Komisije na poziv Europskog vijeća u Deklaraciji iz Versaillesa od 10. i

---

¹ [Klimatske promjene 2022: Posljedice, prilagodba i ugroženost | Klimatske promjene 2022: Posljedice, prilagodba i ugroženost \(ipcc.ch\)](#).

² Procjenjuje se da će do kraja lipnja 2022. iz Ukrajine biti onemogućen izvoz oko 5 milijuna tona pšenice. Nadalje, u tržišnoj godini 2022./2023. očekivao se izvoz dodatnih 20 milijuna tona pšenice iz Ukrajine koji se možda neće ostvariti. U tim podacima nisu uzete u obzir posljedice na izvoz pšenice iz Rusije.

11. ožujka 2022. da predstavi mogućnosti za suočavanje s problemom rasta cijena hrane i globalne sigurnosti opskrbe hranom. Komunikacija se temelji na procjeni stanja (Prilog 1.) te se nadovezuje na viziju pravednog i zdravog prehrambenog sustava prihvatljivog za okoliš utvrđenu u europskom zelenom planu i strategiji „od polja do stola”. U njoj se utvrđuju **kratkoročne mjere kojima se podupiru sigurnost opskrbe hranom i poljoprivreda** u Ukrajini, globalna sigurnost opskrbe hranom te proizvođači i potrošači u EU-u. Usto se poziva na to da se nedostaci koji su otkriveni za vrijeme krize otklone uz **poticanje prelaska na održive, otporne i pravedne prehrambene sustave** u Uniji i svijetu.

2. GLOBALNA SIGURNOST OPSKRBE HRANOM

Ruska invazija na Ukrajinu mogla bi imati ozbiljne posljedice za globalnu sigurnost opskrbe hranom ne samo u Ukrajini, već i u mnogim zemljama u Africi (uključujući supsaharsku Afriku) te na Bliskom istoku i zapadnom Balkanu koje su suočene s nestašicom hrane. Uz porast cijena hrane, to će vjerojatno dovesti i do povećanja siromaštva i nestabilnosti u tim zemljama.

Sigurnost opskrbe hranom u ratom razorenoj Ukrajini izaziva veliku zabrinutost, ponajprije zato što se čini da Rusija namjerno cilja i uništava zalihe i skladišta hrane. U pozivu UN-a procjenjuje se da će se u Ukrajini s tim problemom suočiti do 18 milijuna ljudi, što uključuje do 6,7 milijuna netom interno raseljenih osoba. Zbog nestašice hrane u gradovima te milijuna izbjeglica i raseljenih osoba **Ukrajini je potrebna hitna pomoć u hrani**. Humanitarni dionici, kao što je Svjetski program za hranu, pružaju pomoć u hrani i intenziviraju svoje aktivnosti. EU mobilizira pomoć putem svojih mehanizama civilne zaštite i humanitarne pomoći. Humanitarna pomoć EU-a, koja je već aktivna, iznosi 93 milijuna EUR za Ukrajinu i Moldovu, uključujući pomoć u hrani i potporu za osnovne potrebe.

Ratovanje i opća previranja 2022. znatno će utjecati na žetvu u Ukrajini, koja je poznata kao žitnica Europe. Ukrajinskim poljoprivrednicima za proizvodnju su potrebni sjeme, dizelsko gorivo, gnojivo i sredstva za zaštitu bilja. Komisija podupire Ukrajinu u izradi i provedbi kratkoročne i srednjoročne strategije za sigurnost opskrbe hranom kako bi se osiguralo da ulazni elementi, ako je moguće, dođu do poljoprivrednih gospodarstava te da prijevoz i skladišni prostori nastave funkcionirati kako bi Ukrajina mogla hraniti svoje građane i u konačnici se vratiti na svoja izvozna tržišta. Komisija surađuje s Organizacijom Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO) na terenu u zapadnoj Ukrajini kako bi se pružila potpora malim poljoprivrednim gospodarstvima i osigurala poljoprivredna proizvodnja. Usto, na zahtjev ukrajinskih tijela nadležnih za poljoprivredu Komisija će se pobrinuti da se za tržišta Unije na fleksibilan način očuva i olakša pristup ukrajinskim tržištima na koja se izvozi i s kojih se uvozi. Ukrajinska vlada planira financirati kamate na zajmove za poljoprivrednike u okviru programa vrijednog 25 milijardi UAH (760 milijuna EUR) koji je dio niza novih mjera za ublažavanje gospodarskog šoka izazvanog ratom. Naposljetku, pomoć i potporu ukrajinskim poljoprivrednicima pružaju i poljoprivredne organizacije iz EU-a.

Rat izravno utječe na cijene gnojiva i svjetske zalihe hrane (posebno na pšenicu, kukuruz, ječam i suncokretovo ulje) te na cijene energije. Trenutačni porast cijena pridonosi ionako teškoj društveno-gospodarskoj situaciji zbog bolesti COVID-19, suša i drugih sukoba. **U rujnu 2021. opskrba hranom bila je nesigurna za više od 161 milijuna ljudi u 42 zemlje**. Gotovo svaka treća osoba u svijetu nema pristup dovoljnoj količini hrane, a troškovi zdrave prehrane bili su previsoki za oko tri milijarde ljudi. Postoji rizik

da će se te brojke dodatno povećati te da se ciljevi održivog razvoja stoga neće ostvariti do 2030. Prema prvotnoj analizi FAO-a predviđa se da će broj pothranjenih osoba na globalnoj razini porasti za 7,6 milijuna (scenarij umjerenog šoka) odnosno 13,1 milijun (scenarij teškog šoka).

Za mnoge zemlje s niskim i nižim srednjim dohotkom te okolnosti znače **povećanje troškova uvoza (hrane)** u vrijeme kada dug raste, a devizni su tečajevi pod pritiskom. Zemlje koje uvoze velik dio svoje hrane i posebno pšenicu, važnu osnovnu namirnicu, iz Rusije i Ukrajine (npr. u Africi te na Bliskom istoku i zapadnom Balkanu) snažno su pogođene, a sve veće napetosti mogle bi dovesti do društvenih nemira, radikalizacije i nestabilnosti. Zemlje koje ovise o uvozu gnojiva za znatan dio svoje poljoprivredne proizvodnje, od kojih neke ovise i o uvozu pšenice, suočit će se sa sve većim troškovima, koji bi mogli postati poput začaranog kruga i neodrživi, što ozbiljno ugrožava proizvodnju hrane za sljedećih nekoliko žetvi.

Humanitarne potrebe i troškovi vjerojatno će se povećati i dodatno opteretiti humanitarnu pomoć. Na primjer, Svjetski program za hranu procjenjuje da će se operativni troškovi zbog kombiniranog učinka porasta cijena hrane i goriva povećati za 26,1 milijun EUR mjesečno u usporedbi s trenutačnim razinama. U usporedbi s razinama prije pandemije, takvi dodatni troškovi iznose 63,8 milijuna EUR mjesečno.

Unija kao važan humanitarni i razvojni dionik u području sigurnosti opskrbe hranom i prehrane pruža znatnu financijsku i političku potporu. Od 2015. utrošila je najmanje 350 milijuna EUR godišnje za humanitarnu pomoć u hrani. Osim toga, u razdoblju 2014.–2020. **EU je u okviru razvojne suradnje izdvojio više od 10 milijardi EUR za poboljšanje sigurnosti opskrbe hranom za najsiromašnije i najranjivije, u cilju iskorjenjivanja gladi i uspješnijeg suzbijanja svih oblika pothranjenosti.** Za razdoblje 2021.–2024. Unija se obvezala međunarodnoj suradnji u cilju poboljšanja prehrane pridonijeti s barem 2,5 milijardi EUR (1,4 milijarde EUR za razvoj i 1,1 milijardu EUR za humanitarnu pomoć). U okviru programa međunarodne suradnje za razdoblje 2021.–2027. EU će podupirati prehrambene sustave u oko 70 partnerskih zemalja.

Asimetrični porast cijena budućnosnica od početka ruske invazije na Ukrajinu **pokazuje** da se pitanja **globalne sigurnosti opskrbe hranom** uglavnom odnose na **tržište pšenice**. **S geostrateškog stajališta ključno je** da EU pridonese nadoknađivanju nedostatne proizvodnje kako bi se riješio problem očekivane globalne nestašice **pšenice**. **EU nije samo glavni neto izvoznik pšenice, nego i onaj s najvećim prinosima u svijetu**³. Od prošlog ljeta Unija je izvezla 19 milijuna tona pšenice, a do kraja lipnja očekuje se izvoz dodatnih 13 milijuna tona. Ta bi se brojka mogla neznatno povećati kao odgovor na visoke cijene koje potiču izvoznju prodaju. Izgledi za zimsku žetvu pšenice u Uniji 2022. dobri su jer su se površine povećale za 1 % u odnosu na prošlu godinu, a usjevi u državama članicama koje su veliki proizvođači nisu bili izloženi nepovoljnim vremenskim uvjetima tijekom zime.

Komisija u **kratkoročnom razdoblju** redovito prati i analizira cijene hrane i nesigurnost opskrbe hranom koje na temelju sustava informiranja o poljoprivrednom tržištu (AMIS), ako je moguće, treba koordinirati s drugim globalnim čimbenicima, uključujući razine zaliha na nacionalnoj i regionalnoj razini. Prati potrebe za proizvodima za koje su razine

---

³ Prosječni prinos pšenice u EU-u iznosi 5,3 tona po hektaru u odnosu na 4,3 t/ha u Ukrajini i otprilike ili manje od 3 t/ha drugdje u svijetu.

zaliha u svijetu niske kako bi se pružili pravi tržišni signali za poticanje proizvodnje primjenom održivih praksi. **Trebalo bi pojačati humanitarnu pomoć** zemljama s nestašicom hrane te zemljama koje su pogođene sukobima u sjevernoj Africi i na Bliskom istoku, u Aziji i supsaharskoj Africi. Pomoć bi se, prema potrebi, trebala temeljiti na povezanosti humanitarnog djelovanja, razvoja i mira te pružati u okviru širenja djelokruga Globalne mreže za krize povezane s hranom na nacionalnu i lokalnu razinu. Nadalje, na prvom Europskom humanitarnom forumu (21.–23. ožujka 2022.) objavljen je poziv na **suradnju u okviru Tima Europa kako bi se odgovorilo na globalnu humanitarnu krizu u pogledu sigurnosti opskrbe hranom**. Unija i njezine države članice zajedničkim djelovanjem mogu povećati humanitarnu pomoć za oporavak i obnovu.

Predloženim **programom hitne potpore EU-a** Ukrajini (330 milijuna EUR) nastoji se pridonijeti ublažavanju patnje ukrajinskog stanovništva uzrokovane ruskom invazijom tako što će se osigurati pristup osnovnoj robi i uslugama te zaštititi. Programom će se usto pridonijeti jačanju otpornosti te zemlje i otpornosti na hibridne prijetnje tako što će se povećati kapaciteti vlade, gospodarskih subjekata, medija i civilnog društva da se odupru učinku krize i pridonese oporavku zemlje. U prvom će planu biti i obnova male civilne infrastrukture i njezino strateško planiranje te energetska sigurnost.

U slučajevima u kojima budu ispunjeni uvjeti te se aktivnosti mogu nadopuniti makroekonomskom potporom za uspostavu mjera ublažavanja kako bi se poduprle skupine koje su najviše pogođene porastom cijena (hrane) te razradom mehanizama socijalne zaštite. **U cilju podupiranja zelenog oporavka Unija usto može nastaviti s uključivanjem otpisa dugova u širi politički dijalog, strategije i aktivnosti financiranja.** Umjesto da se reagira na posljedice budućih šokova trebalo bi uspostaviti anticipatorne mehanizme kako bi se takvi šokovi spriječili prije nego što se pojave i smanjio njihov učinak kada se dogode.

Nadalje, EU će nastaviti snažno zagovarati, među ostalim i u međunarodnim forumima, **izbjegavanje ograničenja i zabrane izvoza hrane** jer su posljedice tih ograničenja katastrofalne, što je uvelike potvrdila kriza 2007./2008. u raznim dijelovima svijeta. Koordinacija koju provodi Svjetska trgovinska organizacija bit će ključna. Kako bi se povećala otpornost, zemlje uvoznice potiču se da osiguraju veću raznolikost izvora opskrbe hranom. Nadalje, za globalnu sigurnost opskrbe hranom neophodni su globalni lanci opskrbe i logistika koji dobro funkcioniraju.

Unija će u **srednjoročnom razdoblju** nastaviti podupirati zemlje u prelasku na otporne i održive poljoprivredne sustave i sustave za proizvodnju hrane akvatičnog podrijetla. To uključuje analitičku i političku potporu razrađenu u kontekstu daljnjeg postupanja nakon sastanka na vrhu o prehranbenim sustavima 2021. i sastanka na vrhu „Prehrana za rast”. U tom će kontekstu Unija pojačati međunarodnu suradnju na istraživanju i inovacijama u području hrane, među ostalim tako što će imati vodeću ulogu u Savjetodavnoj skupini za međunarodna istraživanja u poljoprivredi, s posebnim naglaskom na prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje te održivo upravljanje i zaštitu prirodnih resursa primjenom pristupa kao što su agroekologija, upravljanje krajobrazom i agrošumarstvo, diversifikacija trgovinskih tokova i sustava proizvodnje te smanjenje gubitka i rasipanja hrane. Nadalje, EU će ojačati međunarodnu suradnju u području prehrane i zdrave prehrane, među ostalim putem humanitarne pomoći te otpornih i uključivih lanaca vrijednosti. Kad je riječ o Africi, Akcijski plan EU-a za transformaciju ruralnih sredina Afričke unije dogovoren 2019. osnova je za pojačanu suradnju.

EU je spreman u suradnji s međunarodnim organizacijama i u kontekstu sastanaka skupine G7 utvrditi potrebe zemalja neto uvoznica hrane i, prema potrebi, odgovoriti ciljanom usklađenom potporom za državne programe (u skladu, primjerice, s nacionalnim djelovanjima utvrđenima na sastanku na vrhu o prehrambenim sustavima i s planovima za Afriku u okviru Sveobuhvatnog programa za razvoj afričke poljoprivrede).

EU aktivno mobilizira međunarodnu zajednicu da hitno pojača multilateralno djelovanje izvan okvira humanitarne pomoći, među ostalim tako što će osigurati da tijela UN-a s mandatima relevantnima za sigurnost opskrbe hranom mogu poduzeti potrebne mjere. Na primjer, sigurnost opskrbe hranom središnji je element u mandatu FAO-a. Ta organizacija ima važnu ulogu u analizi i ublažavanju posljedica koje ruska invazija na Ukrajinu ima na međunarodne prehrambene sustave te u sprečavanju daljnjeg pogoršanja, s posebnim naglaskom na zaštiti najranjivijih skupina. U cilju ponovne uspostave međunarodnog mira i sigurnosti EU radi i na tome da pitanje sigurnosti opskrbe hranom bude sastavni dio aktivnosti cijelog sustava UN-a, uključujući Vijeće sigurnosti UN-a i Opću skupštinu.

Komisija državama članicama predlaže i potiče ih da:

- u bliskoj suradnji s međunarodnim partnerima iskažu solidarnost s Ukrajinom pružanjem **pomoći u hrani, humanitarne pomoći i potpore poljoprivrednom sektoru i sektoru ribarstva,**
- u cilju **podupiranja zelenog oporavka nastave uključivati otpis dugova u širi politički dijalog, strategije i aktivnosti financiranja,**
- uspostave redovito praćenje i analizu cijena hrane i nesigurnosti opskrbe hranom, koje bi trebalo koordinirati s drugim globalnim čimbenicima, uključujući razine zaliha na nacionalnoj i regionalnoj razini te stavljanje zaliha na raspolaganje zemljama kojima je to potrebno,
- nastave podupirati zemlje u prelasku na otporne i održive poljoprivredne sustave i sustave za proizvodnju hrane akvatičnog podrijetla,
- povećaju **humanitarnu pomoć regijama i skupinama stanovništva koje su najviše pogođene nesigurnošću opskrbe hranom,**
- **razmotre** mogućnost da u slučajevima u kojima budu ispunjeni uvjeti **zemljama u razvoju s niskim dohotkom i nestašicom hrane pruže makroekonomsku potporu** za uspostavu mjera ublažavanja kako bi se poduprle skupine koje su najviše pogođene porastom cijena (hrane),
- zagovaraju, među ostalim u međunarodnim forumima, **izbjegavanje ograničenja i zabrana izvoza hrane** te dobro funkcioniranje **jedinstvenog tržišta.**

3. SIGURNOST OPSKRBE HRANOM U UNIJI

3.1. Dostupnost i cjenovna pristupačnost hrane

Dostupnost hrane u Uniji **nije upitna**, ali **cjenovna pristupačnost hrane** za osobe s niskim prihodima jest.

Unija je neto izvoznik pšenice i u velikoj je mjeri samodostatna kad je riječ o mnogim poljoprivrednim proizvodima. Međutim, velik je neto uvoznik određenih proizvoda koje može biti teško (brzo) nadomjestiti, kao što su na primjer proteinska krmiva, suncokretovo ulje ili morski prehrambeni proizvodi. Ne postoji rizik od opće nestašice za

potrošače. Iako stabilna opskrba hranom u Uniji nije ugrožena, te slabosti zajedno sa sve većim ulaznim troškovima u lancu opskrbe hranom uzrok su daljnjeg porasta cijena hrane. Ako se znatno viši troškovi proizvodnje na razini poljoprivrednih gospodarstava ne nadoknade višim cijenama, to može utjecati na sigurnost opskrbe.

S obzirom na to, Komisija je nedavno uspostavila novi **Europski mehanizam za pripravnost i odgovor na krize u području sigurnosti opskrbe hranom (EFSCM)**⁴, čiji je cilj bolje koordinirati napore europskih i nacionalnih uprava, relevantnih zemalja izvan EU-a i privatnih dionika da u kriznim vremenima zajamče opskrbu hranom i sigurnost opskrbe hranom u Uniji. U okviru Mehanizma koji je započeo s radom 9. ožujka 2022. provest će se **detaljan pregled rizika i slabosti lanca opskrbe hranom u EU-u**, nakon čega će uslijediti preporuke i odgovarajuće mjere za ublažavanje posljedica.

Dobro funkcioniranje **jedinstvenog tržišta temelj je sigurnosti opskrbe hranom i sigurnosti hrane u Uniji, među ostalim i u sadašnjoj krizi**. Naši su lanci opskrbe međusobno ovisni i svako neopravdano ograničenje jedinstvenog tržišta može imati neželjene posljedice koje mogu ugroziti opskrbu sigurnom hranom. Komisija se snažno protivi mjerama država članica kojima se domaća opskrba hranom nastoji zaštititi tako što se sprečava izvoz. Takvim se **mjerama narušava trgovina te su one a priori nespojive s jedinstvenim tržištem i u konačnici će negativno utjecati na sigurnost opskrbe hranom**. Važno je da države članice koordiniraju mjere u cilju poboljšanja trgovinskih tokova i dopremanja robe i hrane onamo gdje je to najpotrebnije. Uspostavom **Instrumenta jedinstvenog tržišta za hitne slučajeve** dodatno će se ojačati pripravnost i sposobnosti koordinacije Unije te smanjiti rizik od neopravdanih ograničenja. Komisija i države članice **provjeravaju izravna strana ulaganja (FDI)** u okviru Uredbe (EU) 2019/452 na temelju koje mogu razmotriti mogući učinak izravnih stranih ulaganja na opskrbu ključnim ulaznim elementima i sigurnost opskrbe hranom. Novi slučajevi bit će podvrgnuti detaljnoj procjeni s obzirom na mogući učinak na opskrbu hranom i cijene hrane.

Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti najranjivijim skupinama, uključujući izbjeglice iz Ukrajine i osobe s niskim prihodima koje su već pogođene visokim cijenama energije i još se oporavljaju od društveno-gospodarskog šoka uzrokovanog pandemijom bolesti COVID-19. Istraživanja su pokazala da su nakon porasta cijena hrane 2008. kućanstva u prosjeku kupovala manje voća i povrća te prešla na jeftiniju hranu koja je obično prepuna kalorija, ali siromašna hranjivim tvarima (tj. vitaminima, mineralima i vlaknima nužnima za zdravlje).

U **kontekstu porasta cijena hrane** važne su mjere socijalne politike jer se njima najranjivije skupine građana štite od nesigurnosti opskrbe hranom te se osigurava da si svi mogu priuštiti dovoljnu količinu zdrave i nutritivno bogate hrane, posebno ranjive skupine kao što su obitelji s djecom, starije osobe i osobe s niskim prihodima. Mjere moraju biti dijelom integriranog pristupa usmjerenog na suzbijanje temeljnih uzroka siromaštva i socijalne isključenosti. Nadalje, u europskom jamstvu za djecu državama članicama pružaju se smjernice kako bi se zajamčio djelotvoran pristup dostatnoj i zdravoj prehrani za djecu kojoj je to potrebno, uključujući barem jedan besplatan zdrav obrok svakog školskog dana.

---

⁴ COM(2021) 689 od 12.11.2021. „Plan za nepredvidive situacije za osiguravanje opskrbe hranom i sigurnosti opskrbe hranom”.

Države članice mogu povući sredstva iz fondova EU-a, kao što je Fond europske pomoći za najpotrebitije (FEAD), iz kojeg se podupiru mjere država članica EU-a za pružanje pomoći u hrani i/ili osnovne materijalne pomoći najpotrebitijima i zahvaljujući kojem pomoć u hrani dobiva više od 15 milijuna ljudi. Svoja sredstva mogu dopuniti mobiliziranjem Pomoći za oporavak za koheziju i europska područja (REACT-EU) te mogu u najvećoj mjeri iskoristiti dodatne fleksibilnosti svojih FEAD programa u okviru djelovanja kohezijske politike za izbjeglice u Europi (CARE), kako je nedavno predložila Komisija.

Kako bi se ublažile posljedice visokih cijena hrane za najranjivije skupine, države članice mogu primijeniti **snizene stope poreza na dodanu vrijednost** i poticati gospodarske subjekte da snize cijene za potrošače. Vijeće se u prosincu 2021. usuglasilo o reformi stopa PDV-a na razini EU-a, kojom se državama članicama omogućuje da za određenu robu i usluge kojima se zadovoljavaju osnovne potrebe, ponajprije hranu, dodatno smanje porezne stope, čak i na 0 %. Osim što već mogu iskoristiti tu mogućnost, države članice mogu kućanstvima isplaćivati paušalne iznose kako bi učinkovito i djelotvorno riješile problem cjenovne pristupačnosti.

3.2. Stabilizacija poljoprivrednih tržišta Unije i potpora proizvođačima

Tržišna dinamika utječe na odluke proizvođača. Kako bi se ublažio pritisak zbog visokih cijena, potražnja za gorivom i hranom za životinje mogla bi se smanjiti kratkoročnim prilagodbama, a ponuda povećati poticanjem veće proljetne sjetve pšenice. Poljoprivrednici sve više primjenjuju održive prakse, koje treba dodatno poticati.

U zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP) i zajedničkoj ribarstvenoj politici (ZRP) predviđen je niz mjera, uključujući **sigurnosnu mrežu za cijene** i mogućnost poduzimanja **izvanrednih mjera**. Te se mjere mogu primijeniti kako bi se osigurala stabilnost tržišta i reagiralo na iznimne okolnosti. Proizvođačima koji se suočavaju s povećanjem ulaznih troškova treba pružiti ciljanu potporu, ali se njome ne bi smjeli ugroziti dugoročni ciljevi otpornijeg i održivijeg prehrambenog sustava.

Komisija **pažljivo prati trenutačnu situaciju** s pomoću alata za praćenje i stratešku analizu tržišta koji su razvijeni od 2008.⁵ Kako bi bolje pratila razine zaliha u ovim uvjetima visokih cijena i percipirane nesigurnosti opskrbe, Komisija će državama članicama predložiti da **dostavljaju mjesečne podatke o privatnim zalihama** osnovnih proizvoda za proizvodnju prehrambenih proizvoda i hrane za životinje radi pružanja pravodobne i točne slike njihove dostupnosti.

S obzirom na trenutačnu izvanrednu situaciju Komisija je predložila **paket potpore u iznosu od 500 milijuna EUR**, među ostalim iz krizne pričuve, kako bi se poduprli proizvođači koji su najviše pogođeni ozbiljnim posljedicama rata u Ukrajini. Na temelju toga države članice mogle bi poljoprivrednicima pružiti financijsku potporu i time doprinijeti globalnoj sigurnosti opskrbe hranom ili ukloniti tržišne poremećaje uzrokovane povećanim ulaznim troškovima ili trgovinskim ograničenjima. Prednost bi

⁵ Opservatoriji tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda EU-a: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories_hr
Opservatorij Europske unije za tržište proizvoda ribarstva i akvakulture (EUMOFA): <https://www.eumofa.eu/>
Kratkoročni tržišni izgledi za poljoprivredne proizvode, sljedeće izdanje planirano za 4. travnja 2022.: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/outlook/short-term_en#arablecrops

trebalo dati potpori poljoprivrednicima koji primjenjuju održive prakse, a pritom bi se trebalo pobrinuti za to da mjere budu usmjerene na sektore i poljoprivrednike koji su najteže pogođeni krizom. U cilju rješavanja problema s likvidnošću koji bi se mogli pojaviti ove jeseni Komisija će državama članicama dopustiti da od 16. listopada 2022. poljoprivrednicima isplaćuju **veće predujmove za izravna plaćanja** i mjere ruralnog razvoja povezane s površinom i životinjama.

Reakcija Unije u pogledu opskrbe ograničena je dostupnošću plodnog zemljišta. Kako bi povećala proizvodni kapacitet Unije, Komisija je danas donijela provedbeni akt kojim se državama članicama iznimno i privremeno dopušta **odstupanje od određenih obveza ekologizacije**. Točnije, mogu dopustiti **proizvodnju svih kultura za hranu i hranu za životinje** na zemljištu ostavljenom na ugaru koje se smatra ekološki značajnom površinom 2022. i pritom zadržati cjelokupni iznos plaćanja za ekologizaciju. Ta privremena fleksibilnost omogućit će poljoprivrednicima da ove godine prilagode i prošire svoje planove usjeva.

Komisija podržava države članice u primjeni mogućnosti da **smanje udio biogoriva u miješanim gorivima**, što bi moglo dovesti do smanjenja poljoprivrednog zemljišta EU-a koje se upotrebljava za proizvodnju sirovina za biogoriva, a time i do smanjenja pritiska na tržišta prehrambenih proizvoda i hrane za životinje.

Kad je riječ o subjektima u sektoru ribarstva, Komisija razmatra aktivaciju kriznog mehanizma EFPR-a⁶, koji je osmišljen za izvanredne događaje koji uzrokuju znatne poremećaje na tržištima. Njime se državama članicama omogućuje da gospodarskim subjektima te priznatim organizacijama i udruženjima proizvođača koji skladište proizvode ribarstva dodijele naknadu za izgubljeni prihod i gospodarske gubitke⁷.

Kako bi se državama članicama omogućilo da otklone ozbiljne poremećaje u gospodarstvu koji su posljedica rata u Ukrajini, Komisija je 23. ožujka 2022. donijela novi, samostalni **Privremeni okvir za krizne situacije**. Tim se okvirom omogućuje da se poduzetnicima koji su izravno ili neizravno pogođeni krizom, uključujući poljoprivrednike i ribare, pruži potpora za likvidnost te povećane troškova plina i električne energije. Zahvaljujući njemu moguće je pružiti potporu, uključujući izravna bespovratna sredstva, proizvođačima pogođenima krizom (primjerice onima pogođenima znatnim povećanjem ulaznih troškova, posebno hrane za životinje i gnojiva) i energetski intenzivnim poduzetnicima (kao što su proizvođači gnojiva i prerađivačka industrija).

Kratkoročno, zabrinutost izaziva i **dostupnost hrane za životinje**. Uzgajivači stoke i proizvođači u sektoru akvakulture već traže alternativne izvore opskrbe kako bi nadomjestili izvore izgubljene zbog rata. Neke države članice odlučile su iskoristiti postojeću fleksibilnost u zakonodavstvu EU-a⁸ da u opravdanim slučajevima iznimno i privremeno dopuste uvoz kojim se ne ugrožavaju sigurnost hrane i zdravlje potrošača. Komisija prati takve nacionalne mjere. Konačno, na tržište svinjetine primijenjene su

---

⁶ Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPR) u skladu s člankom 26. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/1139.

⁷ U skladu s mehanizmom skladištenja iz članaka 30. i 31. Uredbe (EU) br. 1379/2013 o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture.

⁸ Uredba (EZ) br. 396/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. veljače 2005. o maksimalnim razinama ostataka pesticida u ili na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog podrijetla i o izmjeni Direktive Vijeća 91/414/EEZ.

mjere zaštitnog mehanizma s obzirom na posebne poteškoće s kojima se suočava taj sektor.

Visoke cijene gnojiva potiču učinkovitiju upotrebu i inovacije u primjeni održivijih alternativa koje pridonose cilju strategije „od polja do stola” u pogledu smanjenja gubitka hranjivih tvari za 50 % do 2030. Na primjer, u organskom uzgoju upotrebljavaju se ograničene količine mineralnih gnojiva, zbog čega je on manje izložen povećanju cijena. Međutim, do prelaska na upotrebu održivih vrsta gnojiva ili metoda gnojidbe **trošak i dostupnost mineralnih gnojiva** moraju kratkoročno ostati prioritet. Industrija gnojiva u Uniji mora imati pristup uvozu potrebnih proizvoda i sirovina, uključujući plin za proizvodnju gnojiva unutar samog EU-a. Cijene gnojiva i opskrba poljoprivrednika pratit će se kako bi se osiguralo da izgledi za žetvu u Uniji ne budu ugroženi.

4. OSIGURAVANJE OTPORNOSTI PREHRAMBENOG SUSTAVA

4.1. Održivi prehrambeni sustavi

Iako su kratkoročne hitne mjere potpore važne, njima se ne umanjuje važnost dugoročnog preusmjeravanja prehrambenog sektora na održivost i otpornost.

Održivost hrane ključna je za sigurnost opskrbe hranom. Bez prelaska utvrđenog u strategiji „od polja do stola” i strategiji za bioraznolikost sigurnost opskrbe hranom bit će srednjoročno i dugoročno ozbiljno ugrožena, što će izazvati nepovratne posljedice na globalnoj razini. Provedbom tih strategija Komisija želi **izbjeći ugrožavanje cjelokupne produktivnosti poljoprivredne i ribarske proizvodnje te proizvodnje morskih prehrambenih proizvoda u Uniji.**

Svjesna međusobne povezanosti našeg zdravlja, ekosustava, lanaca opskrbe, obrazaca potrošnje i ograničenja planeta, Komisija je u strategiji „od polja do stola” iznijela svoju viziju **pravednog i zdravog prehrambenog sustava prihvatljivog za okoliš.** U njoj je naglasila važnost otpornosti prehrambenog sustava EU-a, osiguravanja pristupa dostatnoj opskrbi cjenovno pristupačnom hranom za građane u svim okolnostima te pravednog i demokratskog prelaska na održive prehrambene sustave u skladu s europskim stupom socijalnih prava.

Trenutačna kriza razotkrila je ovisnost prehrambenog sustava EU-a o uvezenim ulaznim elementima, kao što su fosilna goriva, gnojiva, hrana za životinje i sirovine, što potvrđuje potrebu za **temeljnim preusmjeravanjem poljoprivrede EU-a** i prehrambenih sustava EU-a prema održivosti u skladu sa zelenim planom i reformiranim ZPP-om, a ono će se olakšati mjerama predloženima u dugoročnoj viziji za ruralna područja⁹.

Poboljšana i smanjena upotreba ulaznih elemenata (hranjive tvari, pesticidi) i organski uzgoj (koji se manje oslanja na takve ulazne elemente) stupovi su prelaska na održivu poljoprivredu. Okončanje odlaganja otpada u more i borba protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova dovest će riblje fondove na održive razine. Trenutačna kriza usto naglašava cijenu nedjelovanja, uključujući hitnost suočavanja s izazovima koji se odnose na poljoprivrednu produktivnost i posljedice neizravne promjene uporabe zemljišta na okoliš, među ostalim u trećim zemljama.

---

⁹ Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a – Do 2040. ostvariti snažnija, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja, COM(2021) 345 final.

Inovacijama na temelju istraživanja, znanja, tehnologije, agroekologije i usvajanja uspješnih praksi može se ublažiti pritisak na ulazne troškove a da se pritom ne ugrozi proizvodni kapacitet, čime se **postiče dugoročni napredak u produktivnosti** u cilju ostvarivanja zelene tranzicije. Što je još važnije, one će pomoći da u društvu nastupe temeljite promjene jer će se smanjiti rasipanje hrane, poticati prehrana s većim udjelom namirnica biljnog podrijetla i graditi partnerstva s trećim zemljama za razvoj održivih prehrambenih sustava. Zahvaljujući boljim informacijama o održivosti naše hrane potrošači će moći donositi održive odluke. Borbom protiv gubitka i rasipanja hrane smanjuje se pritisak na ograničene prirodne resurse i ostvaruju uštede, a preraspodjelom viška hrane pomaže se onima kojima je potrebno.

Prednost treba dati mjerama koje primjenom tehnoloških i agroekoloških inovacija **održivo povećavaju prinos**. Komisija će predložiti nova pravila kako bi se olakšalo stavljanje na tržište **sredstava za zaštitu bilja koja sadržavaju biološki aktivne tvari**. Procjenjuje i moguća nova pravila o **novim genomskim tehnikama** koje imaju potencijal za stvaranje biljnih sorti manje osjetljivih na promjene temperature i klimatske prijetnje, otpornijih na štetne organizme i učinkovitijih u pogledu upotrebe gnojiva. Kako bi se očuvala plodnost tla, u okviru misije „Plan za tlo za Europu” iz programa Obzor Europa namjerava se uspostaviti 100 živih laboratorija i oglednih projekata koji će predvoditi prelazak na zdrava tla.

Sadašnja dramatična kriza potvrđuje da moramo **ubrzati prelazak prehrambenog sustava na održivost** kako bismo se bolje pripremili za buduće krize. Slijedom UN-ova sastanka na vrhu o prehrambenim sustavima 2021. Komisija će sudjelovati u osam koalicija¹⁰ koje imaju za cilj preobraziti prehrambeni sustav te postići otpornost i održiv rast produktivnosti.

Uloga strateških planova u okviru ZPP-a za razdoblje 2023.–2027. bit će ključna u podupiranju prelaska na **održive poljoprivredne prakse i otporne sustave proizvodnje**, posebno kombiniranjem okvira politike koji je usmjereniji na rezultate i učinkovitijeg skupa instrumenata i mehanizama politike. Na te će se točke Komisija usredotočiti u predstojećim očitovanjima o nacrtima planova država članica.

Komisija poziva države članice da osiguraju **pravedniju raspodjelu potpora prihodima** kako bi se prije svega povećala otpornost malih i srednjih poljoprivrednih gospodarstava osjetljivih na nestabilnost tržišta koja bi mogla ugroziti kontinuitet. Komisija isto tako potiče države članice da povećaju upotrebu sredstava iz fonda za ruralni razvoj za financiranje **alata za upravljanje rizikom** u cilju pružanja pomoći poljoprivrednicima suočenima s gubitkom prihoda te da potaknu razvoj kratkih lanaca opskrbe i druge oblike diversifikacije prihoda poljoprivrednih gospodarstava. Nadalje, pozdravlja planove za olakšavanje **pristupa kreditima** za poljoprivrednike kako bi mogli ulagati u održive metode proizvodnje, uključujući, na primjer, proizvodnju i uporabu obnovljive energije.

---

¹⁰ Komisija će sudjelovati u sljedećih osam koalicija: Hrana nije otpad (*Food is never waste*), Zdrava prehrana iz održivih prehrambenih sustava za djecu i sve ostale (*Healthy Diets from Sustainable Food Systems for Children & all*), Koalicija za školske obroke (*School Meals Coalition*), Hrana akvatičnog podrijetla (*Aquatic and Blue foods*), Agroekologija (*Agroecology*), Stop gladi, borba protiv prehrambenih kriza povezivanjem humanitarnog djelovanja, razvoja i mira (*Zero Hunger, Fighting food crises along the HDP nexus*), Održivi rast produktivnosti (*Sustainable Productivity Growth*). Više informacija: <https://foodsystems.community/coalitions/>

U tom kontekstu Komisija od država članica očekuje i da utvrde i uvedu novi mehanizam uvjetovanosti tako da se **veća važnost prida klimatskim i okolišnim ciljevima, a mogući kratkoročni učinak na proizvodni kapacitet svede na najmanju moguću mjeru**. Na primjer, pri određivanju minimalnog udjela obradivog zemljišta predviđenog za bioraznolikost trebalo bi dati prednost održavanju i uspostavi neproizvodnih obilježja kao što su obilježja krajobraza (npr. živice i drveće) umjesto stavljanja zemljišta na ugar (što bi ograničilo proizvodni potencijal EU-a).

Države članice pozivaju se da revidiraju svoje strateške planove u okviru ZPP-a kako bi se poljoprivrednicima pružila potpora u usvajanju praksi kojima se **optimira učinkovitost gnojiva, čime se smanjuje njihova upotreba**. To se može postići preciznom poljoprivredom, ali važnu ulogu imaju i organski uzgoj, agroekologija i učinkovitija upotreba zahvaljujući savjetovanju i osposobljavanju o upravljanju hranjivim tvarima. Države članice trebale bi u potpunosti iskoristiti mogućnosti svojih strateških planova u okviru ZPP-a u tom pogledu, optimirati i smanjiti upotrebu drugih ulaznih elemenata kao što su antibiotici i pesticidi te primjenjivati sekvestraciju ugljika u poljoprivredi.

4.2. Jačanje otpornosti smanjenjem ovisnosti o fosilnim gorivima i uvezenim sirovinama

Za **otpornost prehrambenog sektora Unije potrebna je diversifikacija izvora uvoza i mogućnosti tržišnog plasmana**, što se može postići ambicioznom i odlučnom trgovinskom politikom, multilateralno i u okviru trgovinskih sporazuma. Rat u Ukrajini i reakcija tržišta razotkrili su **potrebu za rješavanjem problema ovisnosti europskih sektora poljoprivrede i ribarstva o energetici i energetski intenzivnom uvozu**.

Smanjenje ovisnosti o mineralnim gnojivima proizvedenima s pomoću fosilnih goriva posebno je važan cilj. U proizvodnji **dušičnog gnojiva** uglavnom se upotrebljava prirodni plin (kao izvor energije i kao reaktant). Ulaganjima u kružno biogospodarstvo pridonosi se zamjeni proizvoda, materijala i energije koji se temelje na fosilnim gorivima, a time i dekarbonizaciji gospodarstva¹¹. Proizvodnja mineralnih gnojiva čistom tehnologijom važno je područje inovacija. Komisija podupire prelazak na **zeleni amonijak**¹², na primjer uvođenjem čistog vodika u proizvodnju gnojiva, kako je utvrdila u strategiji za vodik¹³ te uz potporu **saveza za čisti vodik** i 800 milijuna EUR ulaganja.

Fosfat i potaša ključne su hranjive tvari za osiguravanje dobrih prinosa visokokvalitetnih ratarskih kultura. Ovisnost o njihovom uvozu velika je jer se većina rezervi nalazi u trećim zemljama, uključujući Rusiju, Kinu, Maroko i Bjelarus. Izvoz potaše iz Rusije i Bjelarusu čini 40 % svjetske trgovine. Zbog nedavno donesenih sankcija Unija će morati nadomjestiti udio uvoza iz tih dviju zemalja drugim izvorima, naime 60 % za potašu i 35 % za fosfate. Postojeći sporazumi o slobodnoj trgovini mogu olakšati nabavu tih ulaznih elemenata iz drugih izvora. Komisija će pažljivo pratiti situaciju kako bi predvidjela moguće nestašice i prema potrebi poduzela privremene korektivne mjere u cilju olakšavanja takve nabave.

¹¹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-value-chains_en.pdfhttps://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-water-nutrients-waste_en.pdf

¹² Projekti u vrijednosti od 30 do 35 milijardi EUR mogli bi biti operativni u kratkoročnom do srednjoročnom razdoblju, npr. u Španjolskoj, Nizozemskoj, Austriji i Švedskoj.

¹³ COM(2020) 301 final.

Unija će u okviru programa **Obzor Europa** dodatno ulagati u istraživanja i inovacije kako bi nadomjestila upotrebu sintetičkih gnojiva i ubrzala prelazak na održive, kružne i resursno učinkovite prehrambene sustave u EU-u. U okviru jednog od programa rada Obzora Europa za razdoblje 2021.–2022. znatna proračunska sredstva u iznosu od 268,5 milijuna EUR bit će namijenjena kružnom sektoru i sektoru biogospodarstva. Usto, partnerstvu za Europu kao kružno biogospodarstvo u razdoblju od sedam godina stavit će se na raspolaganje iznos do 1 milijarde EUR, pri čemu će se ojačati položaj primarnih proizvođača. Time se podupiru obećavajuće mogućnosti utvrđene u strategiji za biogospodarstvo, kao što su **povećanje održive upotrebe biomase, uporaba vrijednih hranjivih tvari**, uključujući fosfate¹⁴ i hranjive tvari iz stajskog gnojiva, te **proizvodnja alternativa na biološkoj osnovi** (među ostalim upotrebom nusproizvoda, tokova ostataka i otpada) kako bi se zatvorio ciklus hranjivih tvari uz istodobnu zaštitu kvalitete vode, zraka i tla. Za proizvode kružnog gospodarstva olakšat će se pristup unutarnjem tržištu¹⁵. Komisija će nastaviti razmatrati daljnje sigurne regulatorne korake kako bi se proširile mogućnosti upotrebe oporabljenih hranjivih tvari iz stajskog gnojiva. Nadalje, Komisija će u suradnji s državama članicama izraditi akcijski plan za integrirano upravljanje hranjivim tvarima kako bi se problem onečišćenja hranjivim tvarima pokušao riješiti na izvoru te kako bi se povećala održivost sektora stočarstva.

Zbog poboljšane učinkovitosti u industrijaliziranim se zemljama potrošnja energije u poljoprivredi i proizvodnji morskih prehrambenih proizvoda već smanjuje¹⁶. Ima prostora za daljnja poboljšanja povećanjem **učinkovitosti u upotrebi dušika, vrednovanju biomase i smanjenju rasipanja hrane**. Ciljana istraživanja i inovacije bit će usmjereni na daljnje poboljšanje učinkovitosti primjene gnojiva na razini poljoprivrednih gospodarstava, među ostalim primjenom tehnika **precizne poljoprivrede**. Nadalje, financijskim sredstvima EU-a potiču se istraživanja u području održivih sustava proizvodnje hrane, uključujući **mješovitu poljoprivrednu proizvodnju, agroekologiju i organski uzgoj**. Mahunarke, koje vežu dušik i upotrebljavaju manje dušičnih gnojiva, imaju veliku ulogu u tim proizvodnim sustavima te će im se posvetiti posebna pozornost. Smanjenje upotrebe dizelskog goriva za traktore moglo bi se postići inovacijama kojima se smanjuju upotreba sredstava za zaštitu bilja i mehaničko uklanjanje korova.

Održivo upravljanje ribljim stokovima u kombinaciji s energetski učinkovitijim ribarskim plovilima isto će tako pridonijeti smanjenju upotrebe fosilnih goriva u proizvodnji morskih prehrambenih proizvoda.

Ubrzavanje proizvodnje i upotreba energije iz obnovljivih izvora još je jedan prioritet kojem pridonose strateški planovi u okviru ZPP-a, EFPR¹⁷ i instrument Next Generation EU. Proizvodnja električne energije na poljoprivrednim gospodarstvima s pomoću energije vjetra, solarne energije ili bioplina neće samo ojačati otpornost tih poljoprivrednih gospodarstava, već i pridonijeti sigurnosti i održivosti europske opskrbe energijom. U ovoj krizi moramo izbjeći povećanje upotrebe prehrambenih kultura i kultura za proizvodnju

---

¹⁴ Na primjer: Phos4You: uvođenje reciklaže fosfora iz otpadnih voda u sjeverozapadnoj Europi (*Phos4You: deploying phosphorus recycling from wastewater in North-West Europe*) [Phos4You - PHOSphorus Recovery from waste water FOR YOUr Life | Interreg NWE \(nweurope.eu\)](https://www.phos4you.eu/)

¹⁵ Nakon stupanja na snagu Uredbe (EU) 2019/1009 o utvrđivanju pravila o stavljanju gnojidbenih proizvoda EU-a na raspolaganje na tržištu 15. srpnja 2022.

¹⁶ Crippa i dr. (2021), Nature Food. [http://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9](https://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9)

¹⁷ Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu.

hrane za životinje kao sirovine za biogoriva. Komisija poziva države članice da povećaju ulaganja u bioplin koji se dobiva na poljoprivrednim gospodarstvima ili u poljoprivrednim zadrugama iz održivih izvora biomase, posebice iz otpada i ostataka u poljoprivredi i akvakulturi, čime se stvaranje vrijednosti ukorjenjava u ruralno gospodarstvo.

Smanjivanje ovisnosti o uvozu hrane za životinje dio je sveobuhvatnije preobrazbe prehrambenog sustava Unije, uključujući prelazak na prehranu s većim udjelom namirnica biljnog podrijetla i osiguravanje otpornijeg i autonomnijeg prehrambenog sustava. U Deklaraciji iz Versaillesa Europsko vijeće pozvalo je na poticanje **proizvodnje biljnih bjelančevina u EU-u**.

Najmanje 19 država članica u svojim strateškim planovima u okviru ZPP-a za razdoblje 2023.–2027. namjerava iskoristiti mogućnosti pružanja „vezane potpore” za kulture bogate bjelančevinama. Komisija poziva države članice da iskoriste i druge mogućnosti za potporu proizvodnji biljnih bjelančevina, uključujući namjenske sektorske intervencije kao dio **održivih poljoprivrednih sustava koji se temelje na raznolikim izvorima hrane za životinje**. Komisija će u sažetoj procjeni strateških planova država članica u okviru ZPP-a¹⁸ posebnu pozornost posvetiti proteinskim usjevima te će preispitati politiku utvrđenu u izvješću o razvoju proteinskih kultura u EU-u iz 2018.¹⁹

---

¹⁸ Članak 141. stavak 2. Uredbe (EU) 2021/2115.

¹⁹ COM(2018) 757 final.

Komisija će:

- putem **Fonda europske pomoći za najpotrebitije (FEAD)** poduprijeti mjere država članica za pomoć u hrani i/ili osnovnu materijalnu pomoć najpotrebitijima,
- **osigurati paket potpore u iznosu od 500 milijuna EUR** za potporu najpogođenijim poljoprivrednicima,
- primijeniti **mjere zaštitnog mehanizma za tržište** kako bi pružila potporu određenim tržištima i omogućila povećane **predujmove za izravna plaćanja** do kraja ove godine,
- primijeniti novi samostalni **privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama**,
- dopustiti državama članicama **da 2022. odstupe od određenih obveza ekologizacije kako bi se pokrenula proizvodnja na dodatnom poljoprivrednom zemljištu.**

Države članice potiču se:

- da primjenjuju nove strateške planove u okviru ZPP-a kako bi dale **prednost ulaganjima kojima se smanjuje ovisnost o plinu i gorivu te ulaznim elementima poput pesticida i gnojiva, kao što su:**
  - ulaganja u održivu proizvodnju bioplina, čime se smanjuje ovisnost o ruskom plinu,
  - ulaganja u preciznu poljoprivredu, čime se smanjuje ovisnost o sintetičkim i mineralnim gnojivima te kemijskim pesticidima,
  - potpore za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi, čime se smanjuju emisije stakleničkih plinova i osiguravaju bolji prihodi za poljoprivrednike,
  - potpore agroekološkim praksama, čime se smanjuje ovisnost o kemijskim ulaznim elementima i osigurava trajna sigurnost opskrbe hranom,
- da **osiguraju djelotvornost i obuhvat sustava socijalne zaštite** te pristup osnovnim uslugama za one kojima je to potrebno.

5. ZAVRŠNE NAPOMENE

Ničim izazvan rat na europskom kontinentu uzrokovao je ponovljenu nesigurnost opskrbe hranom u Ukrajini, zemlji čije je tlo među najplodnijima u Europi.

U Deklaraciji iz Versaillesa Europsko vijeće poziva Komisiju da poduzme hitne mjere kako bi što prije predstavila moguća rješenja u pogledu porasta cijena hrane i globalne sigurnosti opskrbe hranom. U ovoj se Komunikaciji opisuju hitne i tekuće mjere za potporu sigurnosti opskrbe hranom za građane Ukrajine te potporu sigurnosti opskrbe hranom u zemljama s nestašicom hrane. Usmjerena je na rješavanje problema cjenovne pristupačnosti hrane u Uniji i prevladavanje specifičnih kratkoročnih poteškoća s kojima su proizvođači suočeni zbog visokih ulaznih troškova. U njoj se podsjeća na predanost Komisije zelenom planu i strategiji „od polja do stola” te se utvrđuju srednjoročne mjere za potporu prelasku na održiv prehrambeni sustav.

Komisija poziva države članice da se aktivno uključe i brzo provedu potrebne mjere za rješavanje gorućih problema i uklanjanje dugoročnih ranjivosti. Mnoge od tih mjera države članice mogu provesti bez dodatnog regulatornog okvira na razini EU-a. Konkretno, Komisija poziva države članice da prema potrebi revidiraju svoje planove u okviru ZPP-a kako bi se osigurala otpornost prehrambenog sustava.

Komisija će istodobno pojačati svoje napore i suradnju s međunarodnim organizacijama i drugim ključnim sudionicima kako bi se pravodobno i učinkovito poduzele mjere za uklanjanje posljedica ruske invazije na Ukrajinu za globalnu sigurnost opskrbe hranom.